

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ТА СИНТАКСИЧНІ МАРКЕРИ ПІД ЧАС ОПИСУ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У НІМЕЦЬКОМОВНИХ МЕДІА

LEXICAL-SEMANTIC AND SYNTACTIC MARKERS IN GERMAN-LANGUAGE MEDIA REPRESENTATIONS OF MIGRATION PROCESSES

Хант Г.О.,

orcid.org/0000-0003-3318-6684

кандидат філологічних наук, доцент

Статтю присвячено дослідженню лексико-семантичних і синтаксичних маркерів у німецькомовних медіа, що беруть участь у формуванні суспільного сприйняття міграційних процесів. Досліджено, як мовні засоби різних рівнів впливають на інтерпретацію теми міграції, сприяючи створенню образів загрози, тиску, неконтрольованого напливу або, навпаки, гуманітарної підтримки й соціальної інтеграції. Метою дослідження є побудова інтерпретаційної моделі репрезентації міграції на основі аналізу лексико-семантичних і синтаксичних стратегій у сучасному німецькомовному медіадискурсі.

Матеріалом дослідження стали 100 мікроконтекстів, дібраних із видань Frankfurter Allgemeine Zeitung, Süddeutsche Zeitung, Der Spiegel, Bild та Die Welt, які охоплюють період 2020 – 2025 років і відображають різні типи журналістських форматів та цільових аудиторій. Методологічну основу становлять еколінгвістичний підхід, критичний дискурс-аналіз, методи когнітивної лінгвістики, поєднані з якісним контент-аналізом і компонентним аналізом лексики.

У результаті дослідження виокремлено три групи лексико-семантичних маркерів: негативні (загроза, девіантність, дегуманізація), підтримки (гуманітарний та економічно-прагматичний контексти) й формально-нейтральні (бюрократичний або технократичний опис міграції). Серед синтаксичних маркерів визначено пасивні, безособові, модальні, інверсійні конструкції та конструкції з Konjunktiv I, номінативні ряди й заголовкові номінативи. Їхнє поєднання забезпечує ефект дистанціювання, раціоналізації та формалізації висловлювання, що сприяє легітимації політичних рішень і зменшенню емоційного впливу.

Здійснено кількісний аналіз отриманих даних, та встановлено, що мова німецькомовних медіа не лише відображає, а й активно формує суспільне уявлення про міграцію, зміщуючи акценти між безпековим, гуманітарним та технократичним підходами.

Ключові слова: еколінгвістика, медіа-дискурс, міграція, лексико-семантичні маркери, синтаксичні маркери, семантика.

The article examines lexical-semantic and syntactic markers in German-language media that contribute to shaping public perceptions of migration processes. It examines how linguistic means at different levels influence the interpretation of migration, contributing to the construction of images of threat, pressure, and uncontrolled influx, or, conversely, of humanitarian support and social integration. The aim of the study is to develop an interpretative model of migration representation based on the analysis of lexical-semantic and syntactic strategies in contemporary German-language media discourse.

The research material consists of 100 microcontexts selected from Frankfurter Allgemeine Zeitung, Süddeutsche Zeitung, Der Spiegel, Bild, and Die Welt, covering the period from 2020 to 2025 and representing various types of journalistic formats and target audiences. The methodological framework combines an ecolinguistic approach, critical discourse analysis, and methods of cognitive linguistics with qualitative content analysis and componential analysis of lexical units.

The study identifies three groups of lexical-semantic markers: negative (threat, deviance, dehumanization), supportive (humanitarian and economic-pragmatic contexts), and formally neutral (bureaucratic or technocratic descriptions of migration). Among syntactic markers, passive, impersonal, modal, inversion, and Konjunktiv I constructions, as well as nominal series and nominal headlines, have been identified. Their combination produces effects of distancing, rationalization, and formalization, which contribute to legitimizing political decisions and reducing emotional engagement.

The findings demonstrate that the language of German-language media not only reflects but also actively shapes public understanding of migration by shifting the focus between security-oriented, humanitarian, and technocratic perspectives.

Key words: migration, media discourse, lexical-semantic markers, syntactic markers, critical discourse analysis, ecolinguistics.

Сучасний медіа-дискурс значною мірою впливає на сприйняття суспільно важливих тем, зокрема міграції. Засоби масової інформації не лише інформують, а й активно конструюють соціальну реальність, визначаючи рамки обговорення, моделюючи уявлення про акторів і події. Як зазначає Н. Ферклаф, мова в медіа слугує

інструментом формування ідеологічних позицій, спрямованих на легітимацію або дискредитацію певних явищ [1, с. 23].

Міграційні процеси в німецькомовному медіапросторі нерідко постають як джерело соціального тиску, небезпеки або навантаження на інститути влади. У такому контексті

особливої уваги потребує аналіз мовних засобів – як лексичних, так і синтаксичних – що беруть участь у формуванні відповідних дискурсивних стратегій.

Проблематика висвітлення міграції в медіа є предметом вивчення багатьох сучасних дослідників. В українському науковому дискурсі це представлено в роботах О. Ровенчака та В. Володько, які здійснили порівняльний контент-аналіз українських ЗМІ щодо репрезентації міжнародної міграції [2]; П. Безуглого, який аналізував міграційні процеси у контексті державної політики [3]; Н. Сенчило, яка зосередилася на мовних особливостях опису міграції в українських інтернет-виданнях [4].

У міжнародному науковому дискурсі ця тематика також активно досліджується. Зокрема, варто виокремити праці В. Бенча, Г. Зімерера, Б. Сольтеза та Д. Чермакової, присвячені аналізу дискурсивних стратегій у репрезентації мігрантів у ЗМІ [5; 7; 8]. У новітніх дослідженнях Ф. Вітюгіна, С. Лі, Г. Пааккі, А. Чижикової та Н. Савхні розглянуто автоматизовану обробку міграційного дискурсу в цифрових медіа, зокрема на прикладі Reddit [9].

Метою дослідження є створення інтерпретаційної моделі міграційних процесів на основі лексико-семантичних і синтаксичних маркерів, що використовуються у публікаціях провідних німецькомовних медіа.

Матеріал дослідження становлять 100 мікроконтекстів, дібрані із видань *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, *Süddeutsche Zeitung*, *Spiegel*, *Bild* та *Die Welt*, які охоплюють період останніх п'яти років (2020 – 2025 рр.). Для забезпечення репрезентативності було обрано джерела з різною цільовою аудиторією: якісна преса, масові таблоїди, політично орієнтовані медіа.

Методологічною базою слугує еколінгвістичний аналіз, поєднано методи критичного дискурс-аналізу (CDA) та когнітивної лінгвістики. Дослідження ґрунтується також на якісному контент-аналізі, застосовано принципи компонентного аналізу лексичних одиниць та синтаксичний аналіз для дослідження виявлених синтаксичних структур.

У цьому дослідженні увагу було зосереджено на двох групах маркерів під час опису міграційних процесів: лексико-семантичних та синтаксичних. Такий поділ дає змогу систематизувати мовні засоби, що беруть участь у репрезентації міграції в медійному дискурсі.

Лексико-семантичні маркери в медійному дискурсі виступають ключовим інструментом

впливу на інтерпретацію явища міграції. Вони не лише передають інформацію, а й формують відповідні емоційні та оцінні реакції аудиторії. З-поміж них виокремлюються три основні типи маркерів: негативні (дискредитаційні), підтримувальні (інтеграційні) та формально-нейтральні.

Лексико-семантичні маркери негативного ставлення (Othering) відіграють ключову роль у створенні образу міграції як загрози, напливу неконтрольованої маси мігрантів або тягаря для системи. Вони активізують дискурсивні фрейми «ми» / «вони», репрезентують мігрантів як об'єкт страху, ізоляції чи дегуманізації. Особливу роль у формуванні медійних повідомлень відіграють метафори – саме через них досягається ефект драматизації або навіть катастрофізації міграційних процесів.

Негативне ставлення до міграційних процесів виражається через:

– використання лексем на позначення загрози і тиску, наприклад:

Die EU-Ankunftsländer stünden unter einem «immensen Migrationsdruck» (переклад автора: Країни ЄС, до яких першочергово прибувають мігранти, перебувають під «величезним міграційним тиском») [10]. Комбінація лексем *immens* (величезний) + *Migrationsdruck* (міграційний тиск) створює образ надмірного тиску, при якому сама міграція репрезентується не як людський процес, а як фізична сила. Це знеособлює мігрантів і формує фрейм надмірного навантаження на державу.

– використання лексем на позначення масовості, напливу мігрантів, наприклад:

Flüchtlingswelle überschwemmt Deutschland (переклад автора: Німеччину накриває хвиля біженців) [11].

Flüchtlingsstreck marschiert in Richtung USA (Караван біженців марширує в напрямку США) (Spiegel). Такі метафори як *Welle* (хвиля), *Treck* (караван) викликають уявлення про стихійне, неконтрольоване явище. Це не лише підсилює враження загрози, а й створює образ невпинної навали, яку складно стримати.

– опис міграції за допомогою лексем, що належать до військової та поліцейської термінології, наприклад:

Seit 2021 wurde die Grenze verstärkt gesichert, unter anderem durch Zäune, Kameras und verstärkte Patrouillen (переклад автора: З 2021 року кордон було посилено, зокрема за допомогою парканів, камер та посилених патрулів) [12].

Deutschland und Österreich könnten zur Speerspitze werden, um illegale Migration einzu-

dämpfen (переклад автора: *Німеччина та Австрія могли б стати списовим вістря́м у боротьбі з нелегальною міграцією*) [13]. Використання термінів *Patrouille* (*патруль*), *Speerspitze* (*вістря спису*) зміщує дискурс у воєнно-захисну парадигму, де держава мусить оборонятися від „вторгнення“.

– використання лексем на позначення редукції до мінімальних фізіологічних та соціальних потреб під час опису життя мігрантів / міграційних процесів, наприклад.

Der Maßstab sei, ob den Migranten in Griechenland «Brot, Bett und Seife» zur Verfügung stünden (переклад автора: *Мірилом є те, чи надаються мігрантам у Греції «хліб, ліжко та мило»*) [11].

...Zugang lasse sich finden – sei es über Suppenküchen und die sogenannte Schattenwirtschaft (переклад автора: *...доступ можна знайти – чи то через супові кухні, чи через так звану тіньову економіку*) [12]. Замість дискурсу про права і гідність, тут бачимо зведення потреб до виживання. *Suppenküche* (*супова кухня*), *Bett* (*ліжко*), *Seife* (*мило*) – ознаки соціального мінімуму. Це нормалізує бідність і виправдовує відсутність інтеграційної політики.

– використання лексем на позначення дегуманізації / виключення мігрантів та міграції як явища, наприклад:

Man macht sie zu Nicht-Personen (Переклад автора: *Їх перетворюють на нелюдей*) [13]. Це висловлювання прямо вказує на процес знеособлення. Лексема *Nicht-Personen* (*нелюди*) заперечує суб'єктність, позбавляє статусу людини.

Von «Abschiebehaft Plus» bis zu «Remigration» – der Wahlkampf rund um die Migration hat ein neues Vokabular der Entmenschlichung mit sich gebracht (переклад автора: *Від «пошиленої депортаційної в'язниці» до «рееміграції» – передвиборча кампанія навколо теми міграції принесла з собою новий словник знеособлення*) [13]. Це речення містить одразу кілька дегуманізуючих лексем: *Remigration* (*рееміграція*) як евфемізм депортації, *Abschiebehaft Plus* (*пошилена депортаційна в'язниця*) – як жорстка форма затримання. Вираз *Vokabular der Entmenschlichung* (*словник знеособлення*) акцентує, що така лексика вже функціонує як інструмент виключення.

...wird nun darüber diskutiert, wie Deutschland mehr Abschiebungen organisieren und sich neue Asylbewerber am besten gleich ganz vom Leib halten kann (переклад автора: *...тепер обговорюють, як Німеччина може організувати більше депортацій і як найкраще одразу тримати нових шука-*

чів притулку подалі від себе) [13]. Вираз *vom Leib halten* (*тримати подалі від себе*) створює тілесну метафору відштовхування – мігранти позиціонуються як небажаний об'єкт, від якого слід звільнитися.

Лексико-семантичні маркери підтримки виконують важливу роль у протиставленні дискурсу загрози, сприяючи формуванню нарративу солідарності, гуманності та соціальної інтеграції. Їхнє використання в медіа дозволяє зміщувати акцент із контролю та обмежень на права, гідність та потенційну користь міграційних процесів.

У медійному просторі такі маркери функціонують переважно у двох контекстах – гуманітарному та економічно-прагматичному:

– Гуманітарний контекст апелює до універсальних прав людини, моральної відповідальності та етичних норм, наприклад:

Deutschland soll ... 'zivile Seenotrettung' besser finanzieren, um die Menschen zu uns bringen zu können (переклад автора: *Німеччина має краще фінансувати цивільні рятувальні операції на морі, щоб мати змогу привозити людей до нас*) [11]. Пряме посилення на необхідність фінансування рятувальних заходів на морі створює образ держави як гаранта захисту життя.

Um Menschen vor noch mehr traumatischen Erfahrungen ... zu schützen, müssen sichere Fluchtwege geschaffen werden (переклад автора: *Щоб захистити людей від ще більш травматичних переживань, необхідно створити безпечні шляхи втечі*) [11]. Лексеми *schützen* (*захистити*) і *sichere Fluchtwege* (*безпечні шляхи втечі*) формують дискурс захисту та безпеки, апелюючи до морального обов'язку.

Eine menschenwürdige Migrationspolitik ist keine Utopie, sondern eine Frage des politischen Willens (переклад автора: *Гідна людини міграційна політика – це не утопія, а питання політичної волі*) [12]. Лексема *menschenwürdig* (*гідний людини*) прямо підкреслює гідність і права людини як базовий критерій політики.

Integration gelingt dort, wo gegenseitiger Respekt und Chancengleichheit gefördert werden (переклад автора: *Інтеграція вдається там, де заохочується взаємна повага та рівність можливостей*) [10]. Позитивний аспект інтеграції акцентує на етичних принципах і взаємності.

– Економічно-прагматичний контекст фокусується на доцільності та вигодах інтеграції з точки зору ринку праці та демографічної політики, наприклад:

Kanada wählt seine Mitbürger von morgen mit einem Punktesystem aus – es sind in erster Linie

Kandidaten, die auf dem Arbeitsmarkt bestehen können (переклад автора: Канада обирає своїх майбутніх співгромадян за бальною системою – насамперед це кандидати, які можуть утриматися на ринку праці) [12]. Лексеми *Mitbürger von morgen* (майбутні співгромадяни) і *auf dem Arbeitsmarkt bestehen können* (втриматися на ринку праці) відображають прагматичний підхід – міграція як кадровий ресурс.

Deutschland braucht arbeitsmarktfähige Zuwanderer, um dem Fachkräftemangel entgegenzuwirken (переклад автора: Німеччині потрібні мігранти, здатні працювати на ринку праці, щоб протидіяти нестачі кваліфікованих кадрів) [10]. Це приклад чіткої економічної аргументації міграційної політики.

Gezielte Zuwanderung kann helfen, den demographischen Wandel abzufedern (переклад автора: Цілеспрямована імміграція може допомогти пом'якшити наслідки демографічних змін) [14]. Наводиться аргумент на користь регульованої міграції через призму демографічних викликів.

Обидва продемонстровані підходи до сприйняття міграційних процесів, що знаходять своє відображення у проаналізованих мас-медіа, попри відмінності у фокусі уваги, сприяють формуванню інклюзивнішого медіа-дискурсу. Однак їхній вплив на суспільне сприйняття відрізняється: гуманітарні апеляції активізують емпатію та моральний імператив допомоги, тоді як економічні – раціоналізують міграцію, зменшуючи емоційне напруження, але водночас можуть звужувати її оцінку до суто утилітарного виміру.

Маркери формально-нейтрального стилю репрезентують міграцію як керований, об'єктиований процес. Часто вони зумовлені інституційною або бюрократичною логікою, де явище міграції розглядається через призму управління, процедур і квот. Такі маркери здебільшого не містять емоційного забарвлення, однак їх надмірне використання може призводити до дистанціювання і знеособлення образу мігранта. Так, можна виокремити маркери, що позначають:

– Абстрактність і процесуальність, наприклад:

Vor dem Hintergrund zunehmender Migrationsbewegungen innerhalb Europas wird über neue Verteilungskonflikte diskutiert (переклад автора: На тлі зростання міграційних переміщень у межах Європи обговорюються нові конфлікти щодо розподілу) [10]. Використання *Migrationsbewegungen* (міграційні переміщення) подає міграцію як узагальнене явище та управлінську проблему без емоційного забарвлення.

– Технократизм і раціоналізацію, наприклад:

Das Verfahren zur Rückführung sei rechtlich geregelt und technisch möglich (переклад автора: Процедура повернення врегульована законом і технічно можлива) [10]. *Geregelt* (врегульована) і *technisch möglich* (технічно можлива) є прикладами максимально формалізованої, позбавленої емоцій лексики.

– Мінімальні гарантії, наприклад:

Unterbringung ist gewährleistet, auch wenn die Standards variieren (переклад автора: Житло гарантоване, навіть якщо стандарти різняться) [10]. Словосполучення *Unterbringung gewährleistet* (Житло гарантоване) ілюструє гарантію без емоційної оцінки.

– Інституційну дистанцію, наприклад:

Die Zuständigkeit für Asylverfahren liegt bei den Ankunftsstaaten gemäß dem Dublin-Verfahren (переклад автора: Відповідальність за процедури надання притулку покладається на держави першого в'їзду згідно з Дублінською процедурою) [12]. Лексеми *Zuständigkeit* (відповідальність), *Ankunftsstaaten* (держави першого в'їзду), *Dublin-Verfahren* (Дублінська процедура), *Asylverfahren* (процедура надання притулку) підкреслюють бюрократичний і відсторонений підхід.

Синтаксичні маркери є не менш важливим механізмом репрезентації міграційних процесів. Вони визначають тональність і функціональне навантаження висловлювань, сприяють знеособленню, формалізації або, навпаки, емоційній інтенсифікації повідомлення. Використання пасивних конструкцій і безособових форм дозволяє приховати відповідального за дію суб'єкта, тоді як інверсії, парцеляції чи номінативні ряди виконують функцію риторичного підсилення. Нижче подано основні типи синтаксичних структур, що були виявлені у проаналізованому матеріалі:

1) Пасивні конструкції є одним із ключових синтаксичних засобів репрезентації міграційних процесів, адже вони знімають акцент із виконавця дії, зміщуючи увагу на сам факт або на її неминучість. Так, у матеріалі «Der Spiegel» зазначається: *Um Menschen vor noch mehr traumatischen Erfahrungen und den damit einhergehenden psychischen Belastungen zu schützen, müssen sichere Fluchtwege geschaffen werden.* (Переклад автора: Щоб захистити людей від ще більш травматичних переживань і пов'язаних із цим психічних навантажень, мають бути створені безпечні шляхи втечі) [13]. Тут використання пасиву з модальною рамкою підкреслює обов'язковість заходу, але не називає конкретного суб'єкта, відповідального за його виконання.

Подібний ефект спостерігаємо у «Bild»: *In Bayern wird man schneller erwisch und man wird länger verknackt*. (Переклад автора: *У Баварії швидше внімають і довші триматимуть за гра-тами*) [11]. Тут безособовий пасив створює відчуття невідворотності покарання та інституційної суворості. Таким чином, пасивні конструкції у дискурсі міграції виконують функцію легітимації рішень і підсилюють відчуття безальтернативності заходів.

2) Безособові конструкції у медійному дискурсі про міграцію виконують функцію, схожу до пасиву – вони знімають відповідальність із конкретного суб'єкта, роблячи висловлювання більш абстрактним і формалізованим. Це дозволяє створювати образ „самоочевидних“ тверджень, які нібито не потребують аргументації, наприклад:

Nach einer Rückkehr nach Griechenland müssten sich die Menschen zwar durch einen Behördenschlingel kämpfen, so die Bundesrichter. Es sei aber möglich, eine Unterkunft zu finden [12]. (Переклад автора: *Після повернення до Греції люди, щоправда, мусять пробиватися крізь „бюрократичні джунгли“, – зазначають федеральні судді. Втім, зазначається, що можливо знайти житло*). Тут конструкція *es sei möglich* дистанціює висловлювання від конкретного адресанта й створює враження нейтрального констатування факту. Безособова форма дозволяє також посилювати інституційну відстороненість: інформація подається не від імені журналіста чи політика, а ніби від „системи“ чи „об'єктивної реальності“. Це знижує емоційність висловлювання, але водночас легітимізує бюрократичні процедури як природні та невідворотні.

3) Еліпсис та номінативні ряди є одним із найсильніших синтаксичних засобів у дискурсі про міграцію, оскільки вони створюють концентрований, майже лозунговий ефект. Відсутність дієслова знімає динаміку, перетворюючи висловлювання на „тверду“ характеристику чи ярлик, тоді як перелік і паралелізм у номінативних рядах формує ритм і нарощування негативних конотацій, наприклад:

Jung, männlich, migrantisch, gewalttätig [12]. (Переклад автора: *Молодий, чоловічої статі, мігрантський, схильний до насильства*). Тут чотири ознаки подані без дієслова, що надає їм вигляду об'єктивного факту. Ритм і кульмінація в останньому елементі (*gewalttätig*) формують у свідомості читача стереотипний образ „небезпечного чужинця“. Подібні ряди функціонують як дискурсивні кліше: вони редукують індивіда до набору ознак, позбавляючи його контексту

й індивідуальності. Такий синтаксис не просто описує, а категорично визначає, закріплюючи негативний стереотип.

4) Інверсія та парцеляція у медійному дискурсі про міграцію виконують функцію риторичного посилення, акцентуючи окремі елементи висловлювання. Інверсія дозволяє винести ключову частину повідомлення на початок речення, створюючи ефект драматизації, тоді як парцеляція (розділення висловлювання на короткі фрагменти) додає динамічності та емоційної насиченості, наприклад:

Fest steht: Schon jetzt funken Bürgermeister und Landräte in ganz Deutschland Asyl-S.O.S. [11]. (Переклад автора: *Однозначно: вже зараз бургомістри та голови округів по всій Німеччині подають сигнал „Притулок-S.O.S.“*). Тут інверсія *Fest steht* створює категоричний тон, який не підлягає сумніву, а парцельований вигук *Asyl-S.O.S.* додає драматизму та емоційної напруги. Подібні конструкції зміщують дискурс від нейтрального інформування до емоційного заклику, сприяючи формуванню у читача відчуття кризи та терміновості.

5) Модальне фреймування дозволяє репрезентувати міграційні процеси як сферу неминучих рішень і зобов'язань. Такі конструкції створюють ефект зовнішньої необхідності, коли суб'єкти зображуються не як ініціатори, а як ті, що змушені реагувати на «об'єктивні обставини», наприклад:

Deutschland soll dafür die Auslandsvertretungen personell dringend ausweiten [11]. (Переклад автора: *Німеччина має терміново розширити кадровий склад у закордонних представництвах*). Уживання *sollen* передає безособове «зобов'язання», легітимуючи політичне рішення як беззаперечну вимогу.

6) Окрему групу становлять заголовкові номінативні конструкції, які завдяки лаконізму та відсутності предиката надають висловлюванню відтінку категоричності та фактичності. Такі заголовки створюють ритмічний ефект і водночас формують у читача відчуття, ніби йдеться про незаперечну істину чи готовий ярлик, наприклад: *Machtspiele mit Migranten* [12]. (Переклад автора: *Ігри влади з мігрантами*). Лексема *Machtspiele* у поєднанні з іменником *Migranten* зводить складний політичний і гуманітарний процес до маніпулятивної «гри», де мігранти постають радше інструментом, ніж самостійними суб'єктами. У таких конструкціях редукція синтаксису до номінативного мінімуму підсилює ефект стигматизації та сприяє репрезентації міграції як загрозового чи інструменталізованого явища.

7) Конструкції з Konjunktiv I та пасивом у публікаціях про міграцію створюють ефект формально-бюрократичної констатації та максимально знімають персональну відповідальність, наприклад:

Unterbringung sei gewährleistet [12]. (Переклад автора: *Забезпечення проживання гарантоване*). Тут використано конструкцію з Konjunktiv I, яка в німецькій мові часто сигналізує офіційне посилення на чужі слова або формальне повідомлення. У результаті створюється враження технічної, безособової констатації факту без прив'язки до виконавця.

Подібну функцію демонструє приклад із SZ: „*Es könne davon ausgegangen werden, dass Zugang zum Arbeitsmarkt grundsätzlich möglich sei.*“ [14]. (Переклад автора: *Можна виходити з того, що доступ до ринку праці загалом є можливим*). Тут поєднано конструкцію *es könne davon ausgegangen werden* (пасивна форма з Konjunktiv I) з підрядним реченням у Konjunktiv I (*möglich sei*). Такі формулювання створюють ефект узагальненого «об'єктивного знання», яке не належить конкретному авторові, а подається як бюрократично-нормативний стандарт. Таким чином, використання Konjunktiv I у поєднанні з пасивом є типовою синтаксичною стратегією нейтралізації: воно мінімізує емоційність висловлювання, знеособлює інформацію й переводить її у площину технічних чи нормативних тверджень.

Таким чином, синтаксичні маркери не лише організують мовлення, а й виконують функцію дискурсивного управління сприйняттям, сприяючи формуванню уявлення про міграційні процеси як про технічну, небезпечну чи контрольовану проблему у суспільній свідомості.

Кількісний аналіз матеріалу дослідження показав наступне співвідношення виявлених лек-

сико-семантичних маркерів: серед 100 проаналізованих мікроконтекстів близько 60 % засвідчили використання лексем із семантикою загрози, масовості чи дегуманізації, приблизно 25 % – маркери гуманітарної підтримки або економічної доцільності, тоді як решта 15 % належали до формально-нейтрального стилю. На синтаксичному рівні найчастотнішими були пасивні та безособові конструкції (43 %), тоді як інверсія, парцеляція й заголовкові номінативи траплялися з меншою частотністю (12 та 10 % відповідно), проте мали сильний риторичний ефект. Таке співвідношення засвідчує домінування риторики загрози й бюрократизації у висвітленні міграції при обмеженій представленості дискурсу підтримки.

У результаті дослідження створено інтерпретаційну модель репрезентації міграційних процесів у німецькомовних медіа на основі лексико-семантичних і синтаксичних маркерів. Аналіз показав, що метафори загрози, воєнно-поліцейська термінологія та лексеми, що створюють уявлення про життя мігрантів як зведеного до мінімальних потреб, формують образ міграції як небезпечного та неконтрольованого явища. Водночас гуманітарні та економічно-прагматичні маркери сприяють створенню альтернативного уявлення про мігрантів як про таких, хто потребує захисту або може бути корисним для суспільства. На синтаксичному рівні пасивні, безособові, модальні конструкції та конструкції з Konjunktiv підсилюють формалізацію й легітимацію політичних рішень, тоді як інверсії, парцеляції та заголовкові номінативи додають висловлюванням емоційної виразності та драматизації. Таким чином, мова мас-медіа не лише описує події, а й активно формує суспільне ставлення до міграції, балансує між риторикою загрози та гуманітарно-інтеграційними підходами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Fairclough N. *Analysing Discourse : Textual Analysis for Social Research*. London : Routledge, 2003. 270 p.
2. Ровенчак О. А., Володько В. В. Міжнародна міграція : теорія та практика : монографія. Львів : Львівський національний університет імені Івана Франка, 2015. 412 с.
3. Безуглий П. Г. Теоретичні засади дослідження міграційних процесів. *Політичне життя*. 2018. № 1. С. 5–13.
4. Сенчило Н. Повідомлення про міграцію та переселенців у інтернет-3МІ : особливості мас-медійного дискурсу. *Гуманітарна освіта у технічних вищих навчальних закладах*. 2018. № 38. С. 31–36.
5. Bench V. Media Representation of Migrants and Its Impact on Public Perception. *Journal of Communication Studies*. 2018. Vol. 12, No. 3. P. 45–60.
6. Zimmerer G. Framing Migration : An Analysis of Media Discourse. *Media, Culture & Society*. 2019. Vol. 41, No. 5. P. 631–648.
7. Soltész B. Migrants in the Media: Representation and Public Opinion. *Central European Journal of Communication*. 2020. Vol. 13, No. 1. P. 77–92.
8. Čermáková D. Discourse Analysis of Migration in Czech Media. *Discourse & Society*. 2021. Vol. 32, No. 2. P. 215–232.

9. Вітюгін Ф., Лі С., Пааккі Г., Чижикова А., Савхні Н. Unraveling Code-Mixing Patterns in Migration Discourse : Automated Detection and Analysis of Online Conversations on Reddit. 2024. URL: arXiv preprint arXiv:2406.08633 (дата звернення: 01.09.2025).
10. Die Welt : веб-сайт. URL: <https://www.welt.de/> (дата звернення: 01.09.2025).
11. Bild : веб-сайт. URL: <https://www.bild.de/> (дата звернення: 01.09.2025).
12. Frankfurter Allgemeine Zeitung : веб-сайт. URL: <https://www.faz.net/aktuell/> (дата звернення: 01.09.2025).
13. Der Spiegel : веб-сайт. URL: <https://www.spiegel.de/> (дата звернення: 01.09.2025).
14. Süddeutsche Zeitung : веб-сайт. URL: <https://www.sueddeutsche.de/> (дата звернення: 01.09.2025).

Дата першого надходження рукопису до видання: 28.10.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 28.11.2025

Дата публікації: 30.12.2025